

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:		Landbruk				
	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
L1	Sørgje for at sluttavverka areal vert forynga med optimalt treantal. Auke plantetalet i regionen til 1,2 mill planter årleg (20-25%)	Kommunen vurderar tilskott til planting i sine NMSK (nærings- og miljøtilskott i skogbruket)- budsjett, og føyger opp juridiske verkemiddel.	Drift	Kommunane tek initiativ mot skogeigarlaga	2012 - 2015	
L2	Klimaoptimal gjødsling	Klimaoptimal gjødsling Nedjustere gjødselsplaner med langt mindre gjødselvolum , meir eng mindre korn	Drift	Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	
L3	Ta i bruk biogass frå husdyrgjødsel til energiproduksjon	Gjennomføre et forprosjekt for å vurdere utbygging av et eller flere biogassanlegg for husdyrgjødsel, slam og matavfall i Hallingdal og Valdres.		Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	Dersom slam, våtorganisk (matavfall) og husdyrgjødsel samles i biogass anlegg (store eller små) gir det best effekt. Biogass anlegg (reaktor) gir i en kontrollert anaerob gjæringsprosess spillvarme, biogass og biorest (konsentrert gjødsel). Finnes i dag teknologi både for små og store anlegg. Utredningsprosjekt av effekt, hvordan osv pågår i Østfold (bondelaget, universitet, slf, enova).
L4	Nytte ny teknologi og metodar for spreiiing av husdyrgjødsel og biorestar.			Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	
L5	Utnytte tilgjengeleg jordbruksareal på best mogeleg måte. Samarbeid om utnytting av husdyrgjødsel	Leigejordskifte Kjøremønster / struktur leiejord - mindre transport. juridiske verkemiddel.		Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	
L6	Etablere lokal flisproduksjon	Fyring i landbruket. Flisfyreanlegg Vedfyrianslegg	Støtteordningar Enova	Grunneigar og bondelag	2012 - 2015	

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:

Areal - og transportplanlegging

	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
AT 1	Sjå til at energi - og miljøkrav i byggesakshandsaminga vert følgt.		Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2015	Viktig å følgje opp energikrav i teknisk forskrift (TEK 10) til plan -og bygingslova.
AT 2	Prioritere konsentrert utbygging i reiselivssamanheng.	Arealplanlegging skal leggje til rette for og stimulere konsentrert utbygging, gjerne tilrettelagt for mindre bilbruk	Drift	Næringslivet	2012- 2015	
AT 3	Kommunen skal arbeide for at turistovernattinga nyttar kollektive transportløyningar.	Kommunen tek initiativ. Bedrifter gjennomfører i samarbeid med kommunen	Drift og N-fond	Kommunen og Turistbedriftene	2012 - 2015	
AT 4	Kommunen skal i samarbeide med energiselskapa legge til rette for ladestasjonar for plug-in -hybrid bilar. Målsetjing 1 ladestasjon pr.2000 innbygger	Kommunane tek initiativ mot nettselskap for å få til prosjektet	Drift	Kommunen/ Nettselskap	2014-2015	Transnova har støtteordning for etablering.
AT 5	Ta i bruk best mogeleg motorteknologi - miljøvenlege motorar på alle køyretøy knytt til kommunal verksemd	Stille miljøkrav i kontraktar og ta i bruk mest mogeleg miljøvenlege køyretøy i eigen kjøretøypark.	Drift	Kommunen	2013-2015	
AT 6	Arbeide for eit betre kollektivtilbod, blant anna jobbreiseing for arbeidstakarar som pendlar til gol dagleg og for tilreisande turister.	Følgje opp Kollektivtransport prosjektet	Drift og N-fond	Kommunen og Turistbedriftene	2012 - 2015	

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:

Avfall

	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
A1	Auke del frå 60% til 75 % som blir sortert- mengde og fleire fraksjonar, til materialgjenvinning. Nasjonalt mål 75% i 2010 material og energigjenvinng	<ul style="list-style-type: none"> ■ Kommunale avfallsplanar, ■ Betre Innsamlings- og handteringsrutinar, ■ Ny teknologi, ■ Følgje utviklinga andre stader ■ Skapa større fleksibilitet for kundane/abonnentane 	Sjå gebyr HR	HR/VKR/kommunen	Fastsatt i eigen avfallsplan	Legge til rette for å sortere hytteavfallet. - Setja i verk ein lik og felles næringsavfalls-kontroll i kvart dalføre. - Utarbeide felles avfallsforskrifter f.eks strengare krav til avfallsplanar ift PBL og brenning.
A2	Vedta avfallsplan for Hallingdal 2011 - 2014, og sikre at denne følgjer opp nasjonale mål		Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2011	Avfallsplanen vart vedtatt av kommunestyret i desember 2011
A3	Setje i verk årlege ryddeprosjekt i samarbeid med renovatørar/avfallsselskap og lokale organisasjonar	Kommunen må bruke sine informasjonskanalar til å halde fokus på forsøpling og forureining.	Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2011 - 2015	

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:

Fornybar energibruk og biovarmeproduksjon

	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
NEB 1	Kommunane skal vedta retningslinjer for eigen bygningsmasse som sikrar at det i blir brukt vassboren oppvarming i alle nye bygg og ved alle rehab.prosjekt, over 300 m2 bruksareal	Kommunane gjer nødvendige vedtak	Drift	Kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2013	Byggjer oppunder ny teknisk forskrift Plan og Bygningslov: "vesentlig del av varmebehovet kan dekkes med annen energiforsyning enn elektrisitet og/eller fossile brensler hos sluttbruker"
NEB 2	Hemsedal kommune skal jobbe for at 4 prosjekt vert bygd ut med felles varmforsyning basert på bioenergi eller varmepumpe.	Lage oversikt over aktuelle område for felles nær-/fjernvarmeanlegg i løpet av 2012. I løpet av 2012 skal kommunen ta initiativ til at det blir laga tekn/øk analyse av alle områda og bidra til gjennomføring	Drift	Næringsliv og kommunen v/ teknisk etat	1 halvår 2012 - oversikt. I løpet av 2012 - 2013: tekn/øk analyser og i utgangen av 2015: 4 gj.f prosjekt	
NEB 3	Arbeide for lokal etablering av flisproduksjon	Kommunen må ta kontakt med aktuelle skogeigarar og stimulere til oppstart.	Drift	Skogeiere og kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2015	
NEB 4	Leggje til rette for annan klimavenleg energiproduksjon, som til dømes minikraftverk og vindkraft.	Kommunen skal vere ein positiv høyringspart.				Miljøomsyn må vegast opp mot kvarandre. NVE er mynde i slike saker.

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:		Energieffektivisering				
	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar	Frist	Kommentar
E1	Energibruk (elektrisitet og fossil olje) pr m2 i kommunal bygningsmasse skal reduserast med 15% i høve til 2006	Analysere bygg, gjera vedtak om gjennomføring av tiltak. Vurdere gjennomføring ved hjelp av EPC. (Energy Performance Contracting)	Drift	Kommunen v/ teknisk etat og eigedomsavdeling	Initiere /analysere i 2012. Iverksetting 2012	15% er realistisk med ei ned.bet. tid på 7-8 år
E2	Konvertere 75% av alle fossilolje- og elkjelar i kommunale bygg, i kvar kommune, over på bio-/varmepumpeløysingar innan 2013	Skaffe oversikt, prioritere, gjennomføre	Vurderast i samband med økonomiplan	Kommunen v/ teknisk etat og eigedomsavdeling	Initiere /analysere i 2012. Iverksetting 2012	Klimagassar kjenner ingen kommune- eller landegrenser. Difor er det like viktig å konvertere elkjelar som fossile oljekjelar. Konsekvensen bli lågare utslépp globalt.
E3	Setje i gang minst 1 pilotprosjekt med massivtrehus innan 2013. Arbeide for auka bruk av tre i nybygg.	Ved all ny kommunal utbygging skal ein arbeide for auka bruk av tre. Kommunane gjer nødvendige vedtak for eigen bygningsmasse. Motivere andre utbyggjarar . Regionen vurderer oppretting av trepris eller liknande.	Drift	Næringsliv og kommunen v/ teknisk etat	2012 - 2013	Kommunen bør legge opp til større informasjonsarbeid rundt dette. Kan det etablerast ein regional trepris i denne sammenheng med eks. Viken Skog ref Hedmark kommune trefokus.
E4	Kommunane skal vedta retningslinjer som sikrar at det blir stilt klimakrav (krav til utslépp av klimagassar) ved alle innkjøp.	Kommunane gjer nødvendige vedtak. Opplæring av eigne folk og gjennomføring. Sjekk at tiltak er oppgradert hjå innkjøpskoordinator	Drift	Kommunane	2012 - 2015	Lov om offentlege innkjøp har med seg miljøaspektet ref. bil /buss innkjøp sjølv om prisen kan være høgare, sjå www.mijloinnkjop.no
E5	Alle kommunar skal opprette eit energi-og klimatiltaksfond.	Vedtak, lage retningslinjer, gjennomføre	500.000 per år	Kommunen v/ teknisk etat	Gjennomført 2009	Erfaringar haustast, ordninga evaluerast undervegs. Førebels viser evaluering at vedtektene bør endrast i høve til tilskot til vannbåren varme for privatpersonar.

Tiltaksdel Energi og klimaplan for Hemsedal kommune

Tiltaksområde:

Haldningsskapande arbeid

	Delmål	Aktivitet	Kostnad - budsjett	Ansvar/ pådrivar	Frist	Kommentar
H 1	Miljøsertifisering av alle kommunale verksemder	Kommunen si verksemd gjennomgår prosess og gjennomfører tiltak for sertifisering	Drift hjå den einssilde verksemd	Kommunen v/ teknisk etat	2012	Miljøsertifiseringa av alle skular, barnehagar, bygdaheimen og helsestasjon/legekontor er snart ferdig, Kommunehuset vart sertifisert i 2010.
H 2	Miljøsertifisering av 4 bedrifter, 4 årleg	Kommunen tar kontakt med næringslivet og skal påverke og stimulere til at verksemder og bedrifter ynskjer å miljøsertifisere seg. Opplyse om støtteordningar.	3.000 kr per verksemd i støtte jfr. tidl. Løyving - N-fondet	Næringslivet / kommunen v/ teknisk etat	2012	
H 3	Innføring av regnmakarskulekonseptet i skulane.	Skulesjef og rektorar må saman sjå på korleis dette skal skje.		Kommunen v/ oppvekstsjef og rektorar	2012 - 2013	Avklarast gj. Økonomiplan
H 4	Tilsetjing av felles klima - og energirådgevar for Hallingdal og Valdres	Regionråd og VNK vurderar behov, oppgåver, økonomi osv . Energiselskapa og renovasjonselskap skal inviterast til deltaking. Fordeling 50% renovasjon / 25% kommunar 25% energiverk	14.000 kr per år	Regionrådet i Hallingdal og Valdres Natur og Kulturpark	2012	
H 5	Kommunen skal jobbe med å finne aktuelle bustad/ næringsbygg som kan byggjast som lågenergi eller passivhus.		Drift	Kommunen	2012 - 2015	